

Pri motrenju kulturnih fenomena, shvaćenih u najširem smislu riječi, u smislu naime kulturacijskih procesa (načina života), odmah se nadaje gotovo pretpostavljiva misao vodilja iz kojih „sfera kompetencije“ se ona konstituira, pa dakle po tom strukturnom impetusu i funkcionira. Odnosno, točnije bi bilo govoriti o „ontološkom“ statusu kulture, koji dakako podrazumijeva i njenu strukturiranost, iz čega „slijedi“ i njena funkcionalnost. Naime, ona se drugačije „sastavlja“ i drugačije „funkcionira“, pa dakle i djeluje u „završnici“, ako se njena „priroda“ promatra, što znači da je se kao „strukturu“ i misli takvom, ako je kultura utemeljena kao jedan od mehanizama vlasti kojemu je sektor kultura pripomoć u, na ovaj ili onaj način, kroćenju društvenih podanika, dakle društvenog korpusa. Odnos je tako strukturirane kulture u mjeri totalitarizma ili demokracije, naredbe ili „iznude“ civilnih i neobvezujućih mjesta strukturiranja. Ili je, pak, ona shvaćena kao „samostalna“ institucija unutar društvenoga mehanizma, u kojem joj je slučaju puštena (prividna) autonomija, kako bi je se maksimalno koristilo u slučaju kad radi dobro, poželjno za mehanizam vlasti, ili kaznilo kad tomu oponira. Tada je ona prvotna priroda stuktore „zamaskiranija“ upravo poradi učinka privida, koji joj može biti „spasonosan“. Ili, treće, ako ju se poima kao autonomnu sferu koja se utemeljuje na načelu slobode i „samo-vlasti“, u smislu da je suverena, to jest u smislu da ona donosi svoje propozicije i procedure, te odgovara za svoje posljedice i efekte. U tom se slučaju kultura, unatoč „bivanju kod kuće“, nerijetko osamostaljuje do stupnja samosvrhovitosti, što znači da se zatvara u svoju enklavu, i tako postaje kontraproduktivna i za društvo i, u krajnjoj liniji, za sebe samu.

U svakom slučaju kultura se u navedenim spektrima ne poima samo kao puko uljuđenje, kultiviranje, bontoniziranje, primjerice, ili pak kao proizvodnja „kulturnih dobara“, ili umjetničke „pozlate“ koja dekorira vlast, točnije

rečeno mehanizam moći, nego bi ona u tom (najboljem) slučaju zapravo trebala biti *pred-temelj* društvenoga mehanizma, njegove naravi i njegova „samodostatna“ funkcioniranja, a na njezinim postulatima bi se, u krajnjoj konzekvenciji, temeljila i vlast (mehanizam moći) koja bi trebala biti u *službi* društva. Takav model kulture podrazumijeva također i onakav tip djelatnosti koji bi računao na investiciju „besplatnoga viška“ kao dragovoljna dara u zalogu zajedništva, koji bi prirodom vlastite biti predstavljao „višak resursa“, neka vrsta „pričuve“ ne (samo) kao kapital-vrijednosti nego upravo kao nezamjenjive i nenaplative „vrste vrijednosti“ kao „rezerve“ supstancije.

U svakom slučaju, razaznaje se naša nakana da se kultura poima u najširem smislu riječi, da se njoj pridaje konstitutivna (konstrukcijska) moć društva u njegovim različitim sektorima realizacije, od pojedinačnog do kolektivnog, od tehničkog do urbanog, od umjetničkog do jezičnog, od „mimetičkog“ do „estetičkog“. U tom bi smislu bila riječ o različitim „vrstama“ izravnih i izvornih činjenica (stanja) društvene zbilje u najširem smislu riječi. Pritom nije nužno katalogizirati „sve“ nego samo ilustrativne i temeljne činjenice kao bazična stanja društva, u „produžetku“ epistemološkim praksama koje su „sređivale“ te društvene primarne činjenice, i tako razvijale i sređivale znanstveno „pakiranje društva“, osiguravajući legitimnost njegova društvena utemeljenja i ujedno njegovo „tumačenje“. To nije imalo samo nakanu sistematizacije nego i projektivnosti: o ideologijama, koje su s jedne strane u pred-temelju, a s druge strane izviru iz post-temelja, o umjetničkim praksama koje su osiguravale društvenu estetičku „nad-gradnju“, o jeziku i književnosti kao identitetnoj legitimaciji i konstrukcijskoj ambiciji, a ne samo pukoj komunikacijskoj zajednici. Ideja pred-temelja ne poima se samo kao nekakav inicijalan impetus nakon čega slijede linearno-kontinualne „posljedice“, nego se ona nadaje kao prostorna figura koja se širi „iz počela“ u svim smjerovima rasprostirući i ispunjujući načine života kao ontološke, gnoseološke i tehničko-praktične sektore cjeline supstancije subjekta, nacionalnoga i društvenoga, općega i pojedinačnoga.

Zato ovdje nije riječ samo o kulturnom snimku, u užem smislu riječi, nego i o društvenoj slici i njegovoj epistemološkoj „pratilji“, što je u stvari kulturni akt i kulturni proces u širem smislu riječi, ako pod kulturom jednostavno mnijemo način života.